

Hvad skal vi gøre først?

BJØRN LOMBORG

Tidl. direktør for Institut for Miljøvurdering,

lektor ved Aarhus Universitet

Hver dag foretages der globale politiske prioriteringer. Vi vælger at støtte nogle gode forslag, mens andre ikke bliver taget op. Desværre indgår der i de politiske beslutninger sjældent en samlet afvejning af effekter og omkostninger ved at løse ét problem i forhold til et andet. Prioriteringen sker ofte i en uigennemskuelig kamp om mediers, befolkningers og politikeres opmærksomhed. Trods gode intentioner er der derfor en stor vilkårlighed i beslutningstagningen. Ideen med Copenhagen Consensus er at bidrage til, at denne vilkårlighed mindskes i fremtiden. Politiske beslutninger bør ikke tages vilkårligt, men basere sig på fakta og viden.

Resultatet fra Copenhagen Consensus er meget konkret: en rangordnet liste med virkelige løsninger for virkelige mennesker i den virkelige verden. Hvis vi havde 50 milliarder dollar ekstra at gøre godt med, hvilke problemer skulle vi så løse først? Det var det spørgsmål, deltagerne skulle besvare. Med afsæt i mere end 600 siders videnskabelige papirer nåede de gennem en intens faglig diskussion frem til en prioriteret liste over løsninger på verdens store problemer.

Denne bog er tilsvarende et konkret bidrag til debatten omkring de globale prioriteringer. Spørgsmålet er, hvordan vi skal tackle verdens problemer – hvor vi skal starte, og hvad der skal gøres. Her får du præsenteret nogle af verdens væsentligste problemstillinger, hvad der kan gøres, hvad det vil koste, og hvad det vil gavne. Med artiklerne i denne bog vil du være bedre i stand til at deltage i prioriteringsdiskussionen og måske gøre Copenhagen Consensus efter – lave din egen prioriteringsliste.

Artiklerne stammer fra den internationale konference Copenhagen Consensus i København den 24.-28. maj 2004, hvor 38 internationale

økonomer kastede sig ud i debatten om noget så jordnært og samtidig højtflyvende som, hvordan vi bedst kan løse verdens store problemer.

Til Copenhagen Consensus-mødet havde 10 anerkendte økonomer udarbejdet videnskabelige papirer om 10 alvorlige problemer fra sult og rent drikkevand til sygdomme og klimaforandringer. Disse 10 forskere kom til København og fremlagde deres resultater. Yderligere 20 fremtrædende forskere var hyret til at opponere mod papirerne. De 20 var også i København. Dertil kom drømmeholdet på otte top-økonomer, heraf tre nobelpristagere, der havde til opgave at lytte til alle argumenterne, se på tværs af de 10 områder og prioritere de bedste løsninger. Det, du kan læse i bogen her, er sammendragene af de 10 videnskabelige papirer og de 20 opponent-indlæg skrevet i et forståeligt sprog. Du får altså grundlæggende præsenteret det samme materiale, som drømmeholdet havde til rådighed.

Hvorfor skulle alle eksperterne være økonomer? Det er der flere, der har sat spørgsmålstejn ved. Men emnet for Copenhagen Consensus er prioritering, og økonomers ekspertise er økonomisk prioritering. Lige som klimatologer er bedst til at vurdere klimaet, og malariaeksperter ved mest om malaria. Men hvis vi overlod det til klimatologer og malariaeksperter at prioritere mellem tiltag over for drivhuseffekten og tiltag over for smitsomme sygdomme, skulle der ikke meget fantasi til at forestille sig, hvad de hver især ville finde vigtigst. Derfor økonomer.

Hensigten med Copenhagen Consensus er at bygge bro mellem forskernes elfenbenstårn og offentligheden. Vi har brug for økonomernes kolde tal for at vide, hvordan vi bedst kan yde et varmhjertet bidrag til en bedre verden. Forskning skal bruges. Viden skal bruges. Det har vi taget meget bogstaveligt i Copenhagen Consensus.

Det var ikke nogen nem opgave, drømmeholdet blev sat på. På nogle områder fandt de, at der ikke var tilstrækkelig information til at vurdere løsningerne. Det gjaldt på områderne uddannelse, konflikter og finansiel ustabilitet. Det er også et vigtigt resultat fra Copenhagen Consensus. At der er behov for yderligere forskning på disse områder.

Det er lidt den samme proces, FN's klimapanel er i gang med. Da panelet kom med den første rapport om konsekvenserne af udledningen af drivhusgasser, viste det sig, at man manglede væsentlige informationer. Det har ført til ny forskning, og da panelet kom med deres anden og tredje rapport, var mange af hullerne lukket. Det har medført et stadig bedre beslutningsgrundlag.

At det er svært, bør ikke afholde os fra at prøve. At vi ikke ved alt, bør ikke afholde os fra at bruge det, vi ved. Materialet til Copenhagen Consensus viser, at der foreligger ganske omfattende viden om en række problemer og deres mulige løsninger.

Også hos Copenhagen Consensus-topøkonomerne var der en vis ydmyghed over for den vanskelige opgave. Jeg vil gerne understrege, at drømmeholdet havde helt frie hænder. De otte økonomer bestemte – naturligvis – suverænt resultatet af Copenhagen Consensus. Men det lykkedes rent faktisk at opnå konsensus. De otte var overraskende enige. I kapitlet “Resultater” kan du se, hvad drømmeholdet nåede frem til. Det positive budskab fra et enigt panel er, at vi kan gøre noget. At det er en god investering at forbedre vilkårene for verdens milliarder af fattige mennesker.

Ekspertpanelet på Copenhagen Consensus nåede frem til, at verden først og fremmest bør satse på at kontrollere HIV/AIDS. Omkring 28 millioner sygdomstilfælde kan forhindres frem til 2010. Det vil koste 27 milliarder dollar. Fordelene anslås at være mere end 40 gange så store. AIDS er et fremtrædende eksempel på, at det er en god investering at bekæmpe sygdomme.

Fejlnæring er nummer to på eksperternes liste. Sygdomme, der skyldes mangel på jern, zink, jod og A-vitamin, kan afhjælpes ved kosttilskud. Det vil give et exceptionelt højt udbytte i forhold til omkostningerne. Ekspertene anbefaler, at der investeres 12 milliarder dollar i at afhjælpe dette problem. I dag mangler omkring 3,5 milliarder mennesker jern. Det er utroligt vigtigt at gøre noget for at afhjælpe fejlnæring, især hos børn.

Frihandel er nummer tre på eksperternes liste. Omkostningerne ved at indføre frihandel vil være meget lave. Gevinsterne vil derimod være enorme, op mod 2.400 milliarder dollar om året.

Afskaffelse af handelsbarrierer kræver ikke mange penge. Her er først og fremmest brug for politisk vilje. Hele verden vil have fordel af frihandel, både fattige og rige lande, og større velstand betyder, at der bliver råd til at løse flere af verdens alvorlige problemer.

Kontrol med og behandling af malaria kom på en fjerdeplads på topøkonomernes liste. Især blev moskitonet behandlet med insektmiddel fremhævet som en investering, der vil give et meget højt afkast.

Ud over sygdomme, sult og frihandel står tiltag for rent drikkevand og bedre regeringsførelse højt på drømmeholdets liste.

Ekspertene har besvaret spørgsmålet: Hvis vi havde 50 milliarder dollar ekstra til at bruge på en bedre verden, hvor skulle vi så sætte ind først? Her anbefaler et enigt panel af topøkonomer, at der afsættes 27 milliarder dollar til bekæmpelse af HIV/AIDS, 12 milliarder dollar til fejlernæring, at der indføres frihandel, hvilket vil have meget lave omkostninger, og at over 10 milliarder dollar bruges på bekæmpelse af malaria.

Udgangspunktet for Copenhagen Consensus er, at verden står over for mange problemer, og at vi ikke har råd til at løse dem alle her og nu. Det positive budskab fra eksperterne er, at der findes rigtigt gode løsninger. HIV/AIDS, fejlernæring, handelsbarrierer og malaria er problemer, som kan løses meget effektivt.

De problemer, som kom højest på topøkonomernes liste, er helt basale problemer for milliarder af mennesker verden over. Ny teknologi, økonomisk vækst og udvikling har forbedret levevilkårene for mange mennesker. Alligevel er helt basale behov som at få tilstrækkelig og ordentlig mad og at have en basal sundhedstilstand meget presserende.

Så meget om de bedste løsninger. Dem kan både eksperter og alle gode viljer hurtigt blive enige om, bør sættes i værk. Vidste vi ikke i forvejen, at det var en god ting at bekæmpe sygdomme og fejlernæring? Hvem kan være uenig i det? Men nu fortæller økonomerne os, at det også er en økonomisk sund ide at investere i menneskers fremtid.

Hvad med den anden ende af listen – de dårlige løsninger? At prioritere er ikke alene svært. Det er også ubehageligt. Fordi en rangordnet liste ikke bare betyder, at der er noget, der kommer øverst på listen, men også at noget kommer nederst. Den tankegang virker stødende på mange. Skal vi da ikke gøre det hele – både løse sultproblemer, stoppe klimaforandringer, undgå krige osv.? Er det ikke ondt at vælge noget fra?

Et valg indebærer også et fravalg. Ekspertene delte deres liste op i fire kategorier: Meget gode løsninger, gode løsninger, acceptable løsninger og dårlige løsninger. I kategorien dårlige løsninger placerede de et af løsningsforslagene for migration, nemlig gæstearbejderprogrammer for ufaglærte. Desuden lå tre forslag til løsninger på klimaforandringer helt i bund. Det gjaldt Kyotoprotokollen og to forskellige forslag om skat på CO₂.

Ekspertene ignorerer ikke, at klimaforandringer er vigtige. Men for verdens fattige lande, som vil blive ramt hårdest af klimaforandringerne, er problemer som HIV/AIDS, sult og malaria mere presserende, og de kan løses mere effektivt. Professor Stokey fra ekspertpanelet understre-

gede, at klimaforandringer er et alvorligt problem, men at de løsninger, der var foreslået, herunder Kyoto, ikke er særligt effektive. Der er behov for mere forskning på området.

Nogle kritikere mener, at Copenhagen Consensus bruger en alt for snæversynet tilgang ved at fokusere på, hvilken effekt en løsning har, og hvad den koster. En enkelt kritiker optrådte ved Copenhagen Consensus's afslutning med kikkertbriller for at skære denne pointe ud i pap: Økonomerne ser kun på et lille, snævert udsnit af verden med deres økonomiske tilgang.

Det er imidlertid interessant, at top-økonomernes prioritering ligger meget tæt på det resultat, som 80 unge studerende fra hele verden nåede til, da de blev stillet over for samme opgave som eksperterne. Dette Copenhagen Consensus Ungdomsforum bliver beskrevet selvstændigt her i bogen af Christian Friis Bach. Christian Friis Bach gør i sit kapitel meget ud af, at de unge valgte andre muligheder, men det væsentlige er naturligvis, at listen af udfordringer så ganske ens ud. Derudover fortæller han, at de unge ofte kom med langsigtede løsningsforslag, og at disse måske var bedre. Det er rigtigt, at valget står mellem klinikker og kondomer, men de svære spørgsmål står stadig tilbage: Skal vi redde 1.000.000 liv med kondomer eller 100.000 med den tilsvarende udgift gennem klinikker?

Dagbladet Politiken bad faktisk også et ekspertpanel i Uganda om at prioritere de store udfordringer, og resultatet lå også forbløffende tæt på økonomernes. Så der er meget, der tyder på, at der er bred opbakning til økonomernes prioritering.

Det faktum, at økonomernes kølige overblik, unges entusiastiske diskussioner og Ugandas eksperter nåede så ens resultater, understreger, at sygdomme og sult er meget påtrængende problemer.

Copenhagen Consensus er også blevet kritiseret for at sammenligne æbler og pærer. Hvordan kan man prioritere på tværs af så forskellige emner som sult og klimaændringer? Vel er det svært, men det er nu engang det, politikerne gør hver dag. Der bliver prioriteret mellem rundkørsler for at øge trafikikkerheden og hjemmehjælp til de ældre. Mellem nye skoler og bedre hospitaler. Og prioriteringen forsvinder ikke fra Jordens overflade, ved at vi ikke taler om den. Den bliver bare mindre synlig. Derfor er diskussionerne relevante.

Copenhagen Consensus er blevet kritiseret for som udgangspunkt at antage, at der ikke er nok penge til alt. Vil Copenhagen Consensus så

ikke blive misbrugt som en løftestang for nedskæringer? Jeg tror, at vi vil se lige den modsatte effekt. Copenhagen Consensus vil betyde øget opmærksomhed og dermed flere penge til udvikling i de fattige lande. Simpelthen fordi vi viser, at pengene gør stor nytte.

Nogle har sat spørgsmålstegn ved hele ideen bag Copenhagen Consensus. At det er nødvendigt at prioritere.

Tænk, hvis læger på en skadestue ikke prioriterede patienterne efter, hvor alvorlige tilfældene var? Tænk, hvis lægerne først behandlede dem, der tilfældigvis stod forrest i køen eller råbte højest. Så kom den brækkede arm før hjertetilfældet. Det ville koste liv og være forkert brug af ressourcer, og det ville vi naturligvis aldrig acceptere. Vil vi acceptere den metode, når det gælder hjælp til verdens fattige?

De, der ikke vil se i øjnene, at vi har begrænsede ressourcer, lever i en drømmeverden. Med fare for at virke kedelig mener jeg, at verden har mere brug for realister end for drømmere. Det kan være meget bekvemt at ville støtte alle gode formål, men den holder ikke i virkelighedens verden.

Har drømmerne med alle deres gode viljer patent på godheden? Foretager realisten onde prioriteringer? Målt ud fra effekten for verdens lidende befolkning hælder jeg mere til den omvendte opfattelse. Det er uetisk ikke at inddrage viden om, hvor vi kan gøre mest godt. Copenhagen Consensus er det kølige overblik projekt. Det er også et meget etisk projekt. Men vi taler ikke så meget til den dårlige samvittighed som til den aktive handling.

Copenhagen Consensus har vist, at en kvalificeret prioritering er mulig. At økonomiske beregninger af fordele og omkostninger ikke fører til snæversynethed og pengefiksering, men tværtimod til fokus på fattige menneskers vilkår.

Jeg er stolt over, at vi har nået det første mål med Copenhagen Consensus, nemlig en prioriteret liste over løsninger på verdens store problemer. Ekspertterne har brugt deres viden og indsigt. De har lagt et stort engagement i at nå frem til konkrete løsninger. Copenhagen Consensus har allerede startet en vigtig debat om prioritering af verdens ressourcer.

Copenhagen Consensus er tænkt som et konkret input til politikerne. Vil de så bruge det? Mit håb har hele tiden været, at når listen først lå der, så ville den ikke være til at komme uden om. Fordi den i den grad bygger på viden. Og fordi den er så konkret.

Men Copenhagen Consensus angår ikke bare politikere. Det er også

vigtigt, at alle vi andre bliver inddraget i prioriteringsdiskussionen. At vi selv ser på fakta, stiller os selv over for de svære, men uundgåelige valg mellem en lang række gode muligheder. I bogen her får du muligheden for at inddrage de bedste informationer til at forbedre debatten, til at komme med dit eget bud på en kvalificeret liste. Det næste mål for Copenhagen Consensus er netop at få debatten bragt ud over de akademiske og politiske rækker. Jeg håber meget, du vil deltage i den helt nødvendige diskussion omkring de globale prioriteringer – om hvad vi skal gøre først.